

“ЕКОЛОГІЧНА СИТУАЦІЯ СКЛАДНА, АЛЕ КОНТРОЛЬОВАНА”, –

ВВАЖАЄ ДИРЕКТОР ДП «РАДЕК» ЮРІЙ ІВАНОВ

ЗОНА ВІДЧУЖЕННЯ: ДОСВІД, ПРАКТИКА, ПРОБЛЕМИ

Аварія на Чорнобильській АЕС радикально змінила радіаційні характеристики навколишнього природного середовища. Значна кількість радіонуклідів випала на територію існуючої нині зони відчуження і зони безумовного (обов'язкового) відселення, яка внаслідок цього стала досить складною та небезпечною екологічною системою відкритого типу. Леонід Кучма, виступаючи з відео-президентом США Альбертом Гором в Києві на недавній зустрічі з громадськістю, підкреслив, що Чорнобиль – “не лише чорна сторінка у багатостраждальній історії українського народу, але й глибока і поки що не вилікована рана на тілі земної цивілізації”.

З метою проведення і забезпечення контролю за радіаційною безпекою в зоні відчуження, у тому числі і за забезпеченням радіаційного контролю навколишнього природного середовища, у грудні 1986 року був організований в існуючій тоді системі ВО “Комбінат” підрозділ – Управління дозиметричного контролю. У 1996 році на базі УДК створене Державне підприємство регіонального моніторингу навколишнього середовища та дозиметричного контролю (“РАДЕК”).

– СЬОГОДНІ одним із пріоритетних напрямків діяльності підприємства є радіо-екологічний моніторинг, який включає в себе контроль потужностей експозиційної дози, щільність забруднення ґрунту, концентрації радіонуклідів у повітрі, інтенсивності радіоактивних атмосферних випадів, концентрації радіонуклідів у поверхневих, підземних, питних та стічних водах, біологічних об'єктах (рослинності, грибах, рибі, тощо), – розповідає директор ДП “РАДЕК” Юрій ІВАНОВ. – Це робиться з тією метою, щоб накопичува-

ти дані для подальшого їх аналізу, узагальнення та розробки управлінських заходів, контролювати рівні радіоактивного забруднення в надзвичайних ситуаціях.

За територіальними ознаками підприємство здійснює регіональний, локальний і детальний моніторинг. Перший з них охоплює територію зони відчуження і зони безумовного (обов'язкового) відселення в кордонах природних комплексів з різними рівнями і складом радіонуклідного забруднення. Локальний моніторинг передбачається безпосе-

редньо для території ЧАЕС і її інфраструктур-міст Прип'ять та Чорнобиль, основних пунктів захоронення радіоактивних відходів та пунктів їх тимчасової локалізації. Детальний моніторинг виконується для вирішення завдань радіаційної безпеки при проведенні різноманітних робіт у місцях проживання громадян, котрі переселилися у зону відчуження після евакуації. Це в основному корінні жителі колишнього Чорнобильського району.

– Юрію Павловичу, науковці доводять, що після інтенсивних викидів із зруйнованого реактора четвертого енергоблока ЧАЕС міграція переважної більшості радіонуклідів за межі зони відчуження відбувається в основному водним шляхом. Хотілося б детальніше зупинитися на цьому. Адже найбільша річка країни Дніпро протікає через чимало областей держави...

– Це дійсно дуже важлива проблема і на нашому підприємстві нею займаються провідні фахівці. Досить цікаві розробки і дослідження у найдосвідченіших з них, які вже давно захоплені названою темою – Леоніда Дорошенка та Юрія Ткаченка.

Як уже зазначалося, із забруднених територій радіонукліди попадають у водотоки, потім

у Київське водосховище, а далі – по всьому Дніпровському каскаду в Чорне море. Річка Дніпро є багатим джерелом господарського, питного водопостачання і зрошення. З питною водою харчовим ланцюжком – з рибою, продуктами землеробства та тваринництва, – радіонукліди потрапляють в організм людини, створюючи додаткові опромінення зі всіма відомими негативними проявами. Для порівняння можу назвати цифри: за минулий та позаминулий роки основною водною артерією зони відчуження – річкою Прип'ять – було винесено близько 3100 Кі цезію і 3600 Кі стронцію. Найбільший виніс радіонуклідів подібним шляхом відбувся, зрозуміло, у рік аварії на ЧАЕС, відповідно: 1800 Кі цезію та 750 Кі стронцію. Як бачимо, після дванадцяти років після катастрофи кількість стронцію непомірно зросла.

Річний виніс цезію, починаючи з 1988 року, рідко досягає половини виносу стронцію, а в деякі роки – навіть чверті. На території зони відчуження формується лише 10–15 відсотків цезію, найбільша ж частина виносу стронцію Прип'яттю (60–70 відсотків) формується саме у цій частині басейну.

У початкових випадках стронцій переважно знаходився у складі паливних частинок